

УДК 351.340.6

Федчишина В. В.,

к.е.н., с.н.с.,

завідувач лабораторії організації науково-дослідних робіт та координації діяльності підвідомчих підрозділів Київського науково-дослідного інституту судових експертиз

УПРАВЛІННЯ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ У ПРОЦЕСІ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Анотація. У статті розглянуто питання управління судово-експертною діяльністю у процесі адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Наголошено, що основним критерієм цілісності і збалансованості ефективної Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (ЄС) як пріоритетної складової концепції процесу інтеграції України до ЄС, є адаптація законодавства України до законодавства ЄС. Доведено, що забезпечення сучасного рівня проведення судових експертиз вимагає динамічності процесів на законодавчому рівні, першочергового підвищення ролі інституту судової експертизи та практичної реалізації принципів судово-експертної діяльності: законності, незалежності, об'єктивності та повноти дослідження. Зазначено, що необхідність законодавчого реформування є суттєвим поштовхом до гармонійного вдосконалення судово-експертної діяльності: визначені суперечності і прогалини діючих норм законодавства, що регулюють судово-експертну діяльність, критикуються науковцями і за неврегульованість на законодавчому рівні, і за колізійність нормативно-правових документів, які ускладнюють механізм державного управління.

Ключові слова: державне управління, судово-експертна діяльність, судова експертиза, законодавство України, адаптація законодавства, Європейський Союз, експертне забезпечення правосуддя.

Федчишина В. В.,

к.э.н., с.н.с.,

заведующий лабораторией организации научно-исследовательских работ и координации деятельности подведомственных подразделений Киевского научно-исследовательского института судебных экспертиз

УПРАВЛЕНИЯ СУДЕБНО-ЭКСПЕРТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ В ПРОЦЕССЕ АДАПТАЦИИ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА УКРАИНЫ К ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВУ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА

Аннотация. В статье рассмотрены вопросы управления судебно-экспертной деятельностью в процессе адаптации законодательства Украины к законодательству Европейского Союза. Отмечено, что основным критерием целостности и сбалансированности эффективной Общегосударственной программы адаптации законодательства Украины к законодательству Европейского Союза (ЕС) как приоритетной составляющей концепции процесса интеграции Украины в ЕС, есть адаптация законодательства Украины к законодательству ЕС. Доказано, что обеспечение современного уровня проведения судебных экспертиз требует динамичности процессов на законодательном уровне, первоочередного повышения роли института судебной экспертизы и практической реализации принципов судебно-экспертной деятельности:

законности, независимости, объективности и полноты исследования. Отмечено, что необходимость законодательного реформирования является существенным толчком к гармоничному совершенствованию судебно-экспертной деятельности: определены противоречия и пробелы действующих норм законодательства, регулирующих судебно-экспертную деятельность, критикуются учеными и за неурегулированность на законодательном уровне, и за коллизийность нормативно-правовых документов, которые усложняют механизм государственного управления.

Ключевые слова: государственное управление, судебно-экспертная деятельность, судебная экспертиза, законодательство Украины, адаптация законодательства, Европейский Союз, экспертное обеспечение правосудия.

Fedchyshyna Violeta Vitaliyivna,

head of laboratory of organization of scientific research works and of coordination of activities of subordinate divisions of Kyiv Research Institute of Forensic Science

MANAGEMENT OF JUDICIAL-EXPERT ACTIVITY IN THE PROCESS OF ADAPTATION OF UKRAINIAN LEGISLATION TO LEGISLATION OF THE EUROPEAN UNION

Annotation. In the article the questions of the control of the judicial-expert activity in the process of adaptation of Ukrainian legislation to legislation of the European Union. It is noted that the main criterion for the integrity and balance of effective National program of adaptation of Ukrainian legislation to legislation of the European Union (EU) as a priority component of the concept of the process of Ukraine's integration into the EU, the adaptation of Ukrainian legislation to EU legislation. It is proved that providing the present level forensic requires dynamic processes at the legislative level, the primary role of the Institute of forensic expertise and practical implementation of the principles of judicial-expert activity: legality, independence, objectivity and completeness of the study.

It is noted that the need for legislative reform is essential impetus for the harmonious improvement of judicial-expert activity: determined contradictions and gaps of the existing legislation regulating judicial-expert activity, criticized by scientists and unsettled at the legislative level, and for collezionisti legal documents that complicate the mechanism of state control.

It is established that issues of compliance by Ukraine of the European principles and the respect for common values at the last time the doctrine of modernization and harmonization of opposite intentions in the control mechanism of judicial-expert activity are becoming increasingly important: to improve the mechanism of state management ECM adaptation of national legislation to acquis communautaire of the EU depends on the level of justice.

Therefore, significant impetus to the concept of integral processes of Ukraine in the EU is to intensify the reform of mechanism of state control of the judicial-expert activity, the improvement which reasonably will help ensure justice effective expert software, which is based on the principles of liberty, democracy, respect for human rights I fundamental freedoms and the rule of law”

Key words: public administration, judicial-expert activity, forensics, law of Ukraine, the adaptation of legislation, the European Union, providing expert support to justice.

Постановка проблеми. Основним критерієм цілісності і збалансованості ефективної Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (ЄС) як пріоритетної складової концепції процесу інтеграції України до ЄС, є адаптація законодавства України до

законодавства ЄС.

Розроблена Єврокомісією стратегія визначає механізм адаптації законодавства, утворення відповідних інституцій та інші додаткові заходи, необхідні для ефективного правотворення та правозастосування, метою яких є досягнення відповідності правової системи України *acquis communautaire* з урахуванням критеріїв, що висувуються Європейським Союзом (ЄС) до держав, які мають намір вступити до нього [1, р.1].

Приведення законів України та інших нормативно-правових актів у відповідність з *acquis communautaire* (*acquis*) – правовою системою ЄС, яка, не обмежуючись ними, включає акти законодавства ЄС, прийняті в рамках Європейського співтовариства, Спільної зовнішньої політики та політики безпеки у сфері юстиції та внутрішніх справ, є процесом адаптації законодавства [1, р.1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасних фахівців, що присвятили свої праці проблемі удосконалення організації судово-експертної діяльності в Україні, як науковців, так і практиків можна розділити на три умовні групи. Перша – (П.І.Репешо, А.П.Заєць, О.В.Хомутенко, В.М.Ємельянов, Г.О.Стрілець та ін.) вважає недоцільним збереження експертних підрозділів у правоохоронних органах і пропонує зосередити їх в окремій структурі; друга – (Н.І.Клименко, В.Лук'яненко та ін.) пропонує більш помірковані кроки реформування “відомчої залежності”; третя – (І.В.Піріг, В.П.Пеньківський та ін.) відстоює переваги сучасної системи експертних установ в Україні, яку потрібно залишити, оскільки, на їх думку, особливих суперечностей у практичній діяльності таких підрозділів не існує [2].

Враховуючи ієрархічність та багатовекторність судово-експертної діяльності, наукова проблема полягає у пошуку ефективної Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (ЄС) як пріоритетної складової концепції процесу інтеграції України.

Мета статті – проаналізувати управління судово-експертною діяльністю у процесі адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі інтеграційних процесів висвітлення адаптації законодавства здійснюється у двох формах: по-перше, це приведення чинного законодавства у відповідність до *acquis communautaire* шляхом внесення відповідних змін і, по-друге, це розроблення проектів нормативно-правових актів з урахуванням *acquis communautaire* [3].

Зазначимо, що повністю асимілюючи законодавство Європейського Союзу, Україна зобов'язана утримуватись від запровадження будь-яких заходів, що вступають в конфлікт із законодавством ЄС, продовжує працювати над адаптацією до європейського законодавства та узгодженням запроваджуваних норм. Тому, на стадії істотного реформування нормативно-правової бази, пошук органічного поєднання нових аспектів, актуалізуючи

гносеологічні напрями, обумовлює підвищення ролі спеціальних знань в судочинстві і правосудді.

Сьогодні забезпечення сучасного рівня проведення судових експертиз вимагає динамічності процесів на законодавчому рівні, першочергового підвищення ролі інституту судової експертизи та практичної реалізації принципів судово-експертної діяльності: законності, незалежності, об'єктивності та повноти дослідження (ст. 3 ЗУ СЕ).

Отже, аналізуючи основні засади розвитку державно-управлінської науки варто відзначити, що проблематика управління судово-експертної діяльності забезпечення правосуддя ані в доктрині розвитку науки державного управління в цілому, ані окремі аспекти вітчизняного законодавства щодо управління СЕД в Україні, дослідженню не підлягали.

На сучасному етапі основою регулювання вітчизняної організації судово-експертної діяльності є Закон України “Про судову експертизу”, досвід використання якого свідчить про важливість забезпечення правосуддя України незалежною, кваліфікованою і об'єктивною експертизою, орієнтованою на максимальне використання досягнень науки і техніки [4].

Однак, прийняття та введення в дію Цивільного процесуального кодексу України (№1618-IV від 18.03.2004), Кодексу адміністративного судочинства України (№2747-IV від 06.07.2005), Кримінального процесуального кодексу України (№4651-VI від 13.04.2012), внесення змін Кодексу України про адміністративні правопорушення (№8073-X від 07.12.1984) унеможливають забезпечення здійснення правосуддя та побудови правової держави. на підставі існуючого чинного законодавства, належного дотримання конституційних норм за наявності колізійності процесуального законодавства і недосконалого законодавства про судову експертизу.

Саме цим обумовлено успішне вирішення проблематики, яке вимагає динамічної реалізації у визначенні пріоритетів ефективного запровадження комплексу заходів щодо гармонізації нормативно-правової бази та адаптації законодавства.

На теперішній час, неналежне врегулювання згаданих правовідносин ускладнює здійснення контролю у сфері державного управління судово-експертною діяльністю, метою якого є забезпечення захисту існуючих та відновлення порушених прав, свобод і законних інтересів людини та громадянина.

Міністерством юстиції України, з ціллю належної і ефективної організації управління експертним забезпеченням правосуддя в дотримання статті 9 Закону України “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності” та §42 Регламенту Кабінету Міністрів України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 року № 950 завершено громадське обговорення тексту проекту Закону України “Про

судово-експертну діяльність”. Метою проекту цього закону, зокрема, є правові, організаційні та фінансові засади судово-експертної діяльності в Україні [5].

Отже, необхідність законодавчого реформування є суттєвим поштовхом до гармонійного вдосконалення судово-експертної діяльності: визначені суперечності і прогалини діючих норм законодавства, що регулюють судово-експертну діяльність, критикуються науковцями і за неврегульованість на законодавчому рівні, і за колізійність нормативно-правових документів, які ускладнюють механізм державного управління.

Тому, тільки імплементація проблем науки і практики судової експертизи у процесі реформування для забезпечення спільних Європейських цінностей і принципів інтенсифікації правового реформування інтегральних процесів України до ЄС поваг до прав людини, її основоположних свобод і верховенства права (ст.6 Договору про ЄС) дозволять вирішити ці проблеми.

Вдосконалення механізму регулювання у сфері судово-експертною діяльністю на законодавчому рівні не лише створить правові засади визначення меж державного контролю, але дозволить вирішити неузгоджену проблематику.

Аналіз практики застосування існуючих законодавчих норм є не лише свідченням правових невідповідностей та колізій і має визначальний вплив на реалізацію цих засад та практичне втілення наукового досвіду, а є чинником посилення механізму адаптації законодавства про СЕД до законодавства Європейського Союзу.

Усунення прогалин у механізмі ефективного управління судово-експертною діяльністю зумовлені не лише недосконалим законодавством та потребою у його удосконаленні, але й безперервним системним оновленням та прийняттям відповідних нормативно-правових актів.

Встановлено, що питання дотримання Україною європейських принципів та забезпечення поваги до спільних цінностей останнім часом в доктрині модернізації та приведення у відповідність протилежних інтенцій в механізмі управління судово-експертною діяльністю набувають все більшої актуальності: від вдосконалення механізму державного управління СЕД з адаптацією національного законодавства України до *acquis communautaire* ЄС залежить рівень правосуддя.

Тому, суттєвим поштовхом в концепції інтегральних процесів України до ЄС є інтенсифікація реформування механізму державного управління судово-експертною діяльністю, вдосконалення якого обґрунтовано сприятиме забезпеченню правосуддя ефективним експертним забезпеченням, що базується на принципах свободи, демократії, поваги до прав людини і основних свобод та верховенства права” (Стаття 6 Договору про ЄС).

Однак, порядок здійснення організаційно-управлінських функцій у галузі судової експертизи, у проекті Закону України “Про судово-експертну діяльність” не визначено. І це потребує нагального вирішення, оскільки

кінцевою ціллю ефективності державного управління експертного забезпечення правосуддя є підвищення рівня правосуддя, досягнення гармонії взаємовідносин у суспільстві і максимальне задоволення вимог суспільства до регулювання законодавства України про судово-експертну діяльність *acquis communautaire* для максимального забезпечення судового захисту прав, свобод і законних інтересів громадян України та інтересів держави.

Висновки. З огляду на викладене вище можна вважати, що основним критерієм цілісності і збалансованості ефективної Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (ЄС) як пріоритетної складової концепції процесу інтеграції України до ЄС, є адаптація законодавства України до законодавства ЄС.

Перспективою подальших розвідок даної проблематики, є на перший погляд, удосконалення співпраці з в галузі міжнародного співробітництва та правової допомоги у судових справах.

Список використаних джерел

1. Закон України “Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу” від 18.03.2004 № 1629-IV.
2. Парфило О.А. Актуальні питання організації судово-експертної діяльності в Україні / О.А Парфило // матеріали між нар. наук.-практ. конф., присвяченої 90-річчю створення Харківського НДІСЕ ім. засл. проф.. М.С.Бокаріуса, 2013. – С. 191.
3. Зеркаль Олена, Качка Тарас. Методичні настанови з питань адаптації законодавства України до *acquis communautaire*/ Державний департамент з питань адаптації законодавства / Н.Перстюк (упоряд.) –К.:Тов “Ніка-Прінт”, 2005. – 128с.
4. Закон України “Про судову експертизу” від 25.02.1994 року, із змінами та доповненнями.
5. Проект Закону “Про судово-експертну діяльність”. – Режим доступу: http://zib.com.ua/ua/37642-minyust_oprilyudniv_proekt_zakonu_pro_sudovo-ekspertnu_diyal.html.

References:

1. The law of Ukraine “On the National program of adaptation of Ukrainian legislation to legislation of the European Union” (2004), № 1629-IV.
2. Panfilo O. A. (2013), “Current issues of organization of judicial-expert activity in Ukraine”. Kharkov, Ukraine.
3. Serkal E, Kachka T. (2005), “Guidelines on adaptation of Ukrainian legislation to *acquis communautaire*”. Kiev, Ukraine.
4. The law of Ukraine (1994), “On forensic examination” with changes and additions.
- 5 The draft Law (2013), “On the judicial-expert activity”, available at: http://zib.com.ua/ua/37642-minyust_oprilyudniv_proekt_zakonu_pro_sudovo-ekspertnu_diyal.html (Accessed 10 November 2014).

Рецензент: Сіцінський А.С., д.держ.упр., професор